ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор Одеського
державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, професор
Сергій БРАТЕЛЬ
«05» вересня 2024 р.

ВИСНОВОК

Одеського державного університету внутрішніх справ щодо дисертації Григоращенко Олександра Вікторовича на тему «Досудове розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків: теорія та практика», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

ВИТЯГ

з протоколу засідання кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Одеського державного університету внутрішніх справ Національної поліції України МВС України № 3 від 03 вересня 2024 року щодо проведення публічної презентації та обговорення наукових результатів дисертації аспірантки Одеського державного університету внутрішніх справ Григоращенко Олександра Вікторовича на тему «Досудове розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків: теорія та практика».

ГОЛОВУЮЧА: кандидат юридичних наук, Марченко Олена Анатоліївна

ПРИСУТНІ:

Корнієнко М.В., доктор юридичних наук, професор;
Тарасенко В.Є., доктор юридичних наук, професор;
Бабенко А.М. доктор юридичних наук, професор;
Афонін Д.В. кандидат юридичних наук, доцент;
Клименко О.С. доктор філософії;
Лісніченко Д.В., кандидат юридичних наук, доцент;
Марченко О.А., кандидат юридичних наук;
Мудрецька Г.К., кандидат юридичних наук, доцент;
Паламарчук Г.В., кандидат юридичних наук;
Янковий М.О., кандидат юридичних наук, доцент.

З присутніх - 3 доктора наук, 6 кандидатів наук, 1 доктор філософії - фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення наукового дослідження аспіранта Одеського державного університету внутрішніх справ **Григоращенко Олександра Вікторовича** на тему «Досудове розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків: теорія та практика», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Робота виконана в Одеському державному університеті внутрішніх справ.

Науковий керівник: Корнієнко Максим Вікторович, доктор юридичних наук, професор.

Григоращенко Олександр Вікторович народився 29 червня 1980 року у м. Красноперекопськ АР Крим, громадянин України, українець.

У червні 2001 року закінчив Одеський інститут внутрішніх справ (отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Правоохоронна діяльність» та здобув кваліфікацію правознавця).

У 2011 році закінчив ТОВ «Ізмаїльский інститут водного транспорту» отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» та здобув кваліфікацію юрист.

З серпня 1997 по серпень 2001 (курсант Одеського інституту внутрішніх справ).

З серпня 2001 по 2019 рік проходив службу на різних посадах у органах МВС.

З вересня 2021 по теперішній час прохожу службу у Державному бюро розслідувань.

Наразі проходить службу в Державному бюро розслідувань.

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Одеського державного університету внутрішніх справ (протокол № 2 від 26 вересня 2023 року).

Освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» завершив 01.12.2023 року.

Здобувач має 12 наукових публікацій за темою дисертації, з них 8 статей у наукових фахових виданнях України, 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

СЛУХАЛИ:

Доповідь аспіранта Григоращенко О.В. про результати виконаного наукового дослідження на тему «Досудове розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків: теорія та практика». Здобувач ознайомив присутніх зі структурою дисертації, обґрунтувала актуальність обраної теми дослідження, яка пояснюється насамперед тим, що податки є найважливішим інструментом держави, що гарантує існування соціуму, а тому від ефективності законодавчих і нормативних актів, які забезпечують правову регламентацію використання цього інструменту, залежить подальший розвиток економіки й звісно забезпечення економічної безпеки країни.

Однак, нестабільність макроекономічної ситуації в Україні, періодичні кризові стани спричиняють формування та розвиток у національній економіці міцного тіньового сектору. Глобального масштабу набула його фіктивна складова, що полягає у виведенні значних фінансових коштів з легального економічного сектору протиправним шляхом, перерозподілі мільярдних прибутків на користь окремих суб'єктів підприємницької діяльності й відтоку капіталу за кордон. Це все призводить до посилення загрози економічній безпеці держави та загострення вже наявної соціально-економічної кризи. Такі кризові стани не оминули і сферу оподаткування.

На сьогоднішній день, залишається актуальним питання не бажання працювати відкрито певної категорії осіб та організацій, сплачувати податки та платити заробітну плату не дотримуючись чітко встановлених законодавством норм. З іншого боку проблема проявляється через те, що службові особи підприємства, установи, організації шукають способи обходу податкового законодавство шляхом використання прогалин, оскільки в нашій країні відчувається значний податковий тиск. Це все породжує свідоме вигадування та використання різних схем для ухилення від сплати податків. Як результат – негативні наслідки для економічного розвитку нашої країни, зокрема ненадходження коштів до бюджетів різного рівня. Ускладнює ситуацію у сфері оподаткування й військова агресія рф, окупація деяких територій нашої країни, знищення підприємств різного рівня, неприйняття законодавчо закріпленої процедури оподаткування, що призводить до послаблення безпеки, зниження рівня соціально-економічного спрямування. На підтвердження, за офіційними статистичними даними, якщо у 2022 р. було виявлено 390 кримінальних протиправних діянь за ст. 212 КК України, то у 2023 р. – 914, що на 78,7 % більше, ніж за попередній рік.

Основними правоохоронними органами які здійснюють першочергові дії щодо зібрання інформації є органи досудового розслідування. Саме від якісного зібрання доказів ними у подальшому суд встановлює обставини, які мають головне значення для вирішення кримінального провадження по суті та досліджує докази безпосередньо.

Актуальність теми дослідження обґрунтовується тим, що, на сьогодні, виходячи зі свого практичного досвіду роботи на посаді детектива, у кримінальній процесуальній практиці не розроблено практичних рекомендацій щодо порядку та особливостей проведення досудового розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків, а тому є необхідність у наданні (1) криміналістичної характеристики, (2) визначенні особливостей початкового етапу досудового розслідування, і на цій основі (3) виокремленні особливостей проведення окремих слідчих (розшукових) дій та заходів забезпечення кримінального провадження, і на цих основах розробити комплексну методику розслідування таких кримінальних правопорушень.

Метою роботи є розроблення криміналістичних положень та практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення досудового розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків.

Об'єкт дослідження – правовідносини, що виникають у діяльності органів досудового розслідування під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері оподаткування.

Предмет дослідження – досудове розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків.

Вирішення завдань нашого наукового дослідження дозволило сформулювати ряд положень, що становлять наукову новизну:

По-перше, визначено зміст, структурні елементи криміналістичної характеристики ухилення від сплати податків (предмет злочинного посягання; способи підготовки, учинення та приховування; слідова картина; відомості про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення передбачене ст. 212 КК України та злочинні групи), які слугують висхідниими положеннями початкового та наступного етапів досудового розслідування, основою всебічного, повного та об'єктивного розв'язання тактичних завдань розслідування

На підставі узагальнення практики діяльності правоохоронних органів висвітлено механізм ухилення від сплати податків (вивільнення – перерахування – розподіл – маскування – інтеграція грошової маси), у межах якого окреслено зміст способів учинення, а також технологій злочинної діяльності, що застосовують на етапах підготовки, учинення та приховування;

По-друге, на основі диференціації завдань початкового етапу розслідування упорядковано типові слідчі ситуації (залежно від характеру вихідної інформації; встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення; співпраці підозрюваного з детективом; ролі особи в механізмі злочинної діяльності; ступеня поінформованості зацікавлених осіб про перебіг і перспективи розслідування; обсягу зібраних доказів) та запропоновано порядок (програму) збирання стороною обвинувачення доказів ухилення від сплати податків шляхом проведення комплексу пов'язаних єдиним тактичним задумом СРД (огляд, обшук, допит, призначення експертиз), інших процесуальних дій та організаційних (контрольних) заходів.

Окреслені наукові положення, що визначають порядок взаємодії детективів БЕБ із ДАСУ, ДПА, Державною службою фінансового моніторингу України, Агентством з розшуку та менеджменту активів з метою обміну інформацією про ухилення від сплати податків, повернення податкових активів; проведення СРД, НСРД та ЗЗКП; надання технічної допомоги; накладення арешту на такі активи та їх конфіскації; виявлення, розшуку й управління активами;

По-третє, розкрито процедуру витребування документів, яка є одним із першочергових засобів кримінального процесуального доказування, що застосовується на початковому етапі досудового розслідування для отримання доказів або перевірки вже отриманих, що застосовується детективом шляхом направлення письмового запиту (звернення) у порядку, передбаченому КПК України, до державних органів, органів місцевого самоврядування із вимогою про надання документів або їх копій, завірених у встановленому порядку, чи інформації та отримання відповіді на нього.

Розроблено алгоритм дій слідчого щодо отримання та огляду документів, які містять охоронювану законом банківську таємницю: звернення слідчого з клопотанням про проведення такого ЗЗКП відповідно до КПК України, Закону України «Про банки і банківську діяльність» для отримання ухвали слідчого судді про надання дозволу з можливістю вилучення документів;

По-четверте, обґрунтовано нормативно-правовий підхід урегулювання порядку отримання стороною обвинувачення доступу до банківської інформації шляхом проведення моніторингу банківських рахунків (ст. 269-1 КПК України) з метою розкриття кредитно-фінансовою установою, яка здійснює грошові розрахунки, акумулює грошові кошти та інші цінності, надає кредити та здійснює інші послуги за фінансовими операціями банківської таємниці стосовно своїх клієнтів, за наявності обґрунтованої підозри, що особа вчинила ухилення від сплати податків з використанням банківських послуг, або з метою розшуку чи ідентифікації майна, яке підлягає конфіскації або спеціальній конфіскації (запропоновано внести зміни й доповнення до законів України «Про оперативно-розшукову діяльність (1992 р.) та «Про банки і банківську діяльність» (2000 р.));

І головне, результатом такого дослідження стала – запропонована криміналістична методика розслідування ухилення від сплати податків як видова, що ґрунтується на практиці діяльності органів досудового розслідування та включає у себе криміналістичну характеристику навмисних або ненавмисних дій порушень податкового законодавства платником податку, рекомендації щодо організації початкового етапу розслідування, напрями взаємодії інституцій сектору безпеки, алгоритм проведення окремих СРД, основних ЗЗКП, а також використання спеціальних знань, спрямованість і послідовність яких залежать від ситуацій розслідування;

Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення 245 кримінальних проваджень за 2015–2024 роки з усіх регіонів країни; зведені

дані анкетування 143 детективів Бюро економічної безпеки та 75 прокурорів; статистичні й аналітичні дані Офісу Генерального прокурора України, МВС України, БЕБ, Державної судової адміністрації України; матеріали ДПС України, Держфінмоніторингу, Агентства з розшуку та менеджменту активів (АРМА), а також багаторічний досвід роботи автора в правоохоронній сфері.

Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено у десяти наукових публікаціях, серед яких шість статей – у виданнях, що включені МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, а також у чотирьох тезах, що опубліковані у збірниках доповідей науково-практичних конференцій і круглому столі.

Зазначене свідчить про актуальність та практичну значимість нашої роботи, тема якої, безумовно, потребує подальших ґрунтовних досліджень.

По закінченню доповіді дисертанта, присутніми було поставлено низку запитань.

ЯНКОВИЙ М.О., кандидат юридичних наук, доцент, Шановний Олександре Вікторовичу, у дослідженні Ви приділяєте значну увагу теоретичному питанню криміналістичної характеристики. За якими критеріями Ви обрали структуру криміналістичної характеристики у такому вигляді, який Вами запропонований у дисертації?

ГРИГОРАЩЕНКО О.В. Дякую за запитання. Механізм ухилення від сплати податків, відображає сукупність дій (операцій) з підготовки, вчинення та приховування кримінального правопорушення в його динаміці та зв’язках з технологіями злочинної діяльності.

Для розроблення методики розслідування ухилення від сплати податків, необхідне формування відповідної криміналістичної характеристики, яка є системою узагальнених за результатами емпіричного дослідження відомостей про різні важливі з криміналістичної позиції ознаки (елементи) аналізованих діянь. Українські вчені-криміналісти Михайло Васильович Салтевський та Володимир Петрович Бахін зазначають, що у структурі криміналістичної характеристики більшість авторів виділяють 4 її елементи: 1) Предмет безпосереднього посягання; 2) Спосіб вчинення злочину в його широкому розумінні (підготовка, вчинення, приховування); 3) Типову обстановку «слідову картину» в її широкій інтерпретації (сукупність матеріальних та ідеальних слідів відповідно до часу, місця, обстановки); 4) Особу злочинця.

Саме за цими критеріями я обрав і дотримуюсь структури криміналістичної характеристики ухилення від сплати податків до якої належать: предмет злочинного посягання; способи підготовки, учинення та приховування; слідова картина; відомості про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення передбачене ст. 212 КК України та злочинні групи.

АФОНІН Д.В., кандидат юридичних наук. Шановний Олександре Вікторовичу, які особливості ревізій по даній категорії кримінальних проваджень Вами виділені?

ГРИГОРАЩЕНКО О.В. Дякую за запитання. У ході розслідування детективу (слідчому) або прокурору необхідно зосереджувати увагу на оцінці можливих джерел інформації, на підставі яких призначають і проводять ревізії. Використовуючи результати ревізії в кримінальному провадженні, слід зважати на можливість одержання відповідної інформації на підставі бухгалтерського обліку. Слідчий має право звернутися у відповідний контролюючий орган для внесення певного об'єкта до позапланової перевірки, результати якої будуть використані як належні докази в кримінальному провадженні. Фактичними підставами ініціювання проведення ревізій є:

– наявність у матеріалах кримінального провадження окремих фактів ухилення від сплати податків, що підтверджують необхідність перевірки за первинними документами діяльності організації загалом (за умови, що за цей період планову ревізію не проводили);

– обґрунтоване клопотання підозрюваного щодо проведення ревізії;

– виявлення в процесі розслідування злочинних зв'язків підозрюваного з представниками інших підприємств, організацій; повідомлення експерта-бухгалтера про неможливість надати експертний висновок щодо конкретних питань без попередньо проведеної ревізії.

БАБЕНКО А.М., доктор юридичних наук, професор. Шановний Олександре Вікторовичу, у роботі Вами досліджувалася діяльність Агентства з розшуку та менеджменту активів. Які проблемні питання при розслідуванні таких кримінальних правопорушень Вами встановлено?

ГРИГОРАЩЕНКО О.В. Дякую за запитання. Головними напрямами роботи АРМА є розшук і виявлення активів; управління активами. Водночас щодо останнього наявна проблематика в частині реалізації активів; передачі активів в управління за договором; обмеження надходжень грошових коштів до Державного бюджету України; реєстрації обтяжень; неузгодженості та невизначеності процедури повернення активу власнику.

Запропоновано вирішити такі проблемні питання шляхом внесення змін до законодавства в частині: врегулювання процедури повернення активів власнику; встановлення обов'язку перевірки наявності судового рішення в Єдиному державному реєстрі судових рішень, подовження строків для здійснення такої перевірки та повернення активу; фіксації процедури повідомлення про винесення судового рішення про повернення активу – у день прийняття рішення судом належно завірену копію відповідного рішення невідкладно направляють з офіційної поштової електронної скриньки такого суду (з накладанням електронних цифрових підписів судді, який прийняв таке рішення, і голови суду) на офіційну електронну скриньку АРМА, а також засобами поштового зв'язку.

ЛІСНІЧЕНКО Д.В., кандидат юридичних наук, доцент. Олександре Вікторовичу, одним із елементів криміналістичної характеристики Вами виокремлено слідову картину. Яка її специфіка у кримінальних провадженнях щодо ухилення від сплати податків?

ГРИГОРАЩЕНКО О.В. Дякую за запитання. Нами встановлено типовий перелік об'єктів, які зберігають інформацію про подію кримінального правопорушення у сфері господарської діяльності:

1) документи (податкового та бухгалтерського обліку, господарські, реєстраційні тощо);

2) предмети (печатки, штампи, зразки бланків тощо);

3) електронні носії інформації (системні блоки комп'ютерів, жорсткі та гнучкі магнітні диски, лазерні диски тощо);

4) пам'ять людей (ідеальні сліди).

Сфера пошуку слідової інформації під час виявлення ознак ухилення від сплати податків має суттєві відмінності й пояснюється тим, що електронне середовище, у якому здійснюється пошук фактичних даних кримінальних протиправних дій, утворюється за сукупності носіїв інформації, програмно-технічних засобів, а місце безпосереднього вчинення – використанням комп'ютерних технологій і місця настання шкідливих наслідків. Для виявлення необхідна прив'язка інформації до конкретних технічних засобів її збереження, передачі, приймання та обробки, тобто конкретизація місць можливого вчинення кримінального правопорушення.

Типовими носіями ідеальних слідів є службові особи підприємства, установи, організації незалежно від форми власності; особи, яка займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи; будь-яка інша особа, яка зобов'язана сплачувати податки; співробітники контролюючих та податкових органів; особи, з якими підозрюваного пов'язують особисті стосунки..

ТАРАСЕНКО В.Є., доктор юридичних наук, професор. Шановний Олександре Вікторовичу, у розділі 3 Вами виокремлені особливості проведення заходів забезпечення кримінального провадження. Водночас, які особливості порядку звернення слідчого з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів, що містять охоронювану законом банківську таємницю Ви можете назвати?

ГРИГОРАЩЕНКО О.В. Дякую за запитання. Отримання ухвал слідчого судді про надання дозволу на тимчасовий доступ до оригіналів документів з можливістю вилучення їх, а саме:

- інформація про банківські рахунки, які належить особам та ФОП,ТОВ;

- роздруківки (виписки) про рух коштів по рахункам на паперових та магнітних носіях з повною розшифровкою кредитових і дебетових перерахувань, із зазначенням реквізитів учасників фінансових операцій, МФО банків, номерів рахунків, дати, часу (годин, хвилин, секунд), суми, реквізитів платіжних документів, номерів референтів, призначення платежів, що свідчить про обіг коштів по рахункам, за період часу;

- копій документів, які містяться у справі клієнта і стосуються відкриття та обслуговування рахунків, у т.ч. заяви про відкриття/закриття рахунка, картки із зразками підписів, договорів на здійснення розрахунково-касового обслуговування, договорів про використання системи, акти прийому-передачі

виконаних робіт, копій паспортів, копій ідентифікаційних кодів, документів листування, платіжні доручення, меморіальні ордери, чекові книжки, грошові чеки, доручення, тощо;

- довіреностей, доручень на знаття готівкових коштів за банківськими рахунками;

- платіжні доручення, грошові чеки, заяви, квитанції, договори (угоди) та інші документи, пов'язані з проведенням банківських операцій по вказаним рахункам, за період з моменту відкриття рахунків по теперішній час або дату їх закриття;

- договори, на підставі яких відкрито вказані банківські рахунки;

-договори та інші документи на встановлення системи дистанційного керування банківськими рахунками;

-виписки з номерами телефонів, IP-адресами, за якими відбувалось управління рахунками, із зазначенням дати, години та хвилини проведення зазначених з'єднань;

-інформацію щодо зняття коштів з рахунків в банкоматах із зазначенням адреси розташування вказаних банкоматів;

-фотознімки, відеозаписи особи з камер відеоспостереження на банкоматах, терміналах самообслуговування, у відділеннях банку під час здійснення банківських операцій із грошовими коштами із зазначенням адреси банкомата, терміналу самообслуговування, відділення;

Після вилучення вищевказаних документів важливим питанням являється здійснення огляду та аналізу руху грошових коштів по розрахунковим рахункам. Призначення портретної експертизи з метою вирішення питань по встановленню осіб які здійснювали зняття коштів з рахунків в банкоматах, як правило це питання які вирішує вказана експертиза:

- Чи придатне зображення особи чоловічої/жіночої статі на відеозаписі формату «.mp4», що міститься в електронному файлі під назвою?
- Одна чи різні особи зображені на відеозаписі формату «.mp4», що міститься в електронному файлі?

У подальшому з метою збирання доказів для встановлення об’єктивної істини у кримінальному провадженні відповідно до вимог ч. 2 ст. 9, ч. 1, 2 ст. 22, ст. 84 КПК України, керуючись ст.ст. 40, 71, 93, 110 КПК України слідчий виносе постанову про залучення спеціаліста.

На вирішення спеціалістам як правило ставляться основні питання:

чи підтверджується документами бухгалтерського обліку, випискаами з банків України, платіжними дорученнями та іншими документами кримінального провадження, перерахування грошових коштів.

дослідити документи бухгалтерського обліку, виписки з банків України, платіжні доручення та інші документи кримінального провадження та визначити загальну суму збитків нанесених державі?

Зокрема, вилучені документи у банках та довідка спеціаліста долучається до кримінального провадження у якості документальних доказів на підставі постанови слідчого у порядку ст. 99 КПК України: Документом є

спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об’єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження.

МАРЧЕНКО О.А., кандидат юридичних наук. Шановний аспірант, у роботі Вами задекларовані зміни й доповнення до законів України «Про оперативно-розшукову діяльність та «Про банки і банківську діяльність» Що це за зміни?

ГРИГОРАЩЕНКО О.В. Дякую за запитання. Нами обґрунтовано нормативно-правовий підхід урегулювання порядку отримання стороною обвинувачення доступу до банківської інформації шляхом проведення моніторингу банківських рахунків (ст. 269-1 Кримінального процесуального кодексу України) з метою розкриття кредитно-фінансовою установою, яка здійснює грошові розрахунки, акумулює грошові кошти та інші цінності, надає кредити та здійснює інші послуги за фінансовими операціями банківської таємниці стосовно своїх клієнтів, за наявності обґрунтованої підозри, що особа вчинила ухилення від сплати податків з використанням банківських послуг, або з метою розшуку чи ідентифікації майна, яке підлягає конфіскації або спеціальній конфіскації.

Однак, не завжди банки розкривають конфіденційну інформацію, яка має значення для провадження, а тому порядок її повного отримання у кримінальному судочинстві потребує удосконалення. У зв’язку з чим запропоновано внести зміни до п. 4 ст. 8 Закону «Про оперативно-розшукову діяльність (1992 р.) – «Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність» й викласти його в такій редакції: «Одержувати негайно, а в разі неможливості у десятиденний термін, на письмову вимогу керівника відповідного оперативного підрозділу з банківських установ інформацію і документи про операції, стан рахунків і рух коштів на них за конкретний проміжок часу (з розшифруванням сум, дати призначення та контрагента платежу), вклади, а також завірені копії документів, на підставі яких було відкрито рахунок конкретної юридичної або фізичної особи, у порядку та обсязі, встановлених Законом України «Про банки і банківську діяльність».

Такі ж зміни внести й у ст. 62 Закону України «Про банки і банківську діяльність» в частині негайності надання вищеназваної інформації.

Під час наукової дискусії учасниками публічної презентації надано свої думки і міркування, щодо представленого на розгляд дослідження.

ТАРАСЕНКО В.Є., доктор юридичних наук, професор: Ознайомившись зі змістом роботи, заслухавши доповідь та відповіді здобувача на запитання, можу прийти до висновку, що представлена для розгляду дисертаційна робота має вагоме значення для розвитку кримінального процесу, зазначені в дослідженні висновки та пропозиції належним чином пройшли апробацію на науково-практичних конференціях, основні положення дисертації висвітлено в достатній кількості наукових статей, що свідчить про ґрунтовність та серйозність підходу автора до написання аналізованої роботи. Наявні акти

впровадження результатів дослідження. Таким чином, виконані усі формальні вимоги, що висуваються до такого виду робіт, за ступенем актуальності та науковою значимістю є завершеним науковим дослідженням та може бути рекомендоване до разового публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді з метою присудження Олександра Вікторовича ступеня доктора філософії.

БАБЕНКО А.М., доктор юридичних наук, професор: Після виступу здобувача та його відповідей на поставлені запитання я можу зробити висновок, що він дуже відповідально поставився до написання дисертаційної роботи, отримані висновки є цікавими, логічними, актуальними та доцільними. Я підтримую думки колег, що представлена дисертація може бути рекомендована до разового публічного захисту для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

ЯНКОВИЙ М.О., кандидат юридичних наук, доцент: З огляду на відповіді дисертанта на запитання видно, що Олександр Вікторович добре володіє темою дослідження як в теоретичному, так і в практичному аспекті. Вважаю, що робота заслуговує на високу оцінку та може бути представлена до захисту.

ЛІСНІЧЕНКО Д.В., кандидат юридичних наук, доцент: Мені сподобався виступ здобувача, сама робота, досить ґрунтовно розкритий предмет дослідження. Запропоновані здобувачем зміни до законодавства є цікавими та корисними. Вважаю, що робота може бути рекомендована до публічного захисту.

МАРЧЕНКО О.А., кандидат юридичних наук: Робота дійсно є актуальною та науково обґрунтованою, такою, що матиме суттєве значення для актуальної кримінальної процесуальної науки. Я вважаю, що дана дисертація дійсно заслуговує на схвалення та може бути представлена до захисту.

ВИСНОВОК
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів Григоращенко Олександра Вікторовича на тему «Досудове розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків: теорія та практика», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Кожна економічно розвинута держава цивілізованого світу зацікавлена у тому щоб її громадяни фінансово розвивали свою підприємницьку діяльність, юридичні особи також мали прогресуючий економічний успіх, оскільки державні та місцеві бюджети тісно залежать від економічного розвитку приватної та державної діяльності. Правові відносини між державою та її громадянами у цьому випадку тісно залежать від здійснення сумлінної сплати податків.

Однак, на сьогоднішній день, залишається актуальним питання не бажання працювати відкрито певної категорії осіб та організацій, сплачувати податки та платити заробітну плату не дотримуючись чітко встановлених

законодавством норм. З іншого боку проблема проявляється через те, що службові особи підприємства, установи, організації шукають способи обходу податкового законодавство шляхом використання прогалин, оскільки в нашій країні відчувається значний податковий тиск. Це все породжує свідоме вигадування та використання різних схем для ухилення від сплати податків. Як результат – негативні наслідки для економічного розвитку нашої країни, зокрема ненадходження коштів до бюджетів різного рівня. Ускладнює ситуацію у сфері оподаткування й військова агресія рф, окупація деяких територій нашої країни, знищення підприємств різного рівня, неприйняття законодавчо закріпленої процедури оподаткування, що призводить до послаблення безпеки, зниження рівня соціально-економічного спрямування. На підтвердження, за офіційними статистичними даними, якщо у 2022 р. було виявлено 390 кримінальних протиправних діянь за ст. 212 КК України, то у 2023 р. – 914, що на 78,7 % більше, ніж за попередній рік. Їх частка серед усіх діянь у сфері господарської діяльності збільшилася з 11,4 % до 27,6 %, а частка переданих до суду коливається в межах 10–15 %.

Основними правоохоронними органами які здійснюють першочергові дії щодо зібрання інформації є органи досудового розслідування. Саме від якісного зібрання доказів органами досудового розслідування у подальшому суд встановлює обставини, які мають головне значення для вирішення кримінального провадження по суті та досліджує докази безпосередньо; об’єктивного та всебічного дослідження матеріалів кримінального провадження, здійснення досудового розслідування та притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності забезпечується виконання громадянами їх конституційного обов’язку своєчасно та в повному обсязі сплачувати податки, а також запобігання вчинення правопорушень у майбутньому. Враховуючи те, що склад правопорушення передбаченого ст. 212 КК України має особливості та часті випадки неоднозначності судової практики з цієї категорії кримінальних проваджень, суб’єктам досудового розслідування є сенс запрошувати осіб, які володіють спеціальними знаннями у сфері податкових правовідносин й можуть надавати роз’яснення, висновки, консультації під час досудового розслідування та судового розгляду.

Розроблення методик розслідування окремих видів кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності були присвячені праці Ю. П. Аленіна, В. П. Бахіна, Г. П. Власової, А. Ф. Волобуєва, І. В. Гори, В. А. Журавля, А. В. Іщенка, Н. І. Клименко, В. А. Колесника, В. О. Коновалової, М. В. Корнієнка, В. С. Кузьмічова, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук’янчикова, М. А. Погорецького, М. В. Салтевського, М. Я. Сегая, Д. Б. Сергєєвої, Р. Л. Степанюка, О. В. Таран, Г. К. Тетерятник, В. В. Тіщенка, С. С. Трача, П. В. Цимбала, К. О. Чаплинського, С. С. Чернявського, Ю. М. Чорноус, В. Ю. Шепітька, В. В. Юсупова та ін.

Аспектам розслідування ухилення від сплати податків, фіктивного підприємництва присвячено дослідження таких науковців: Л. І. Аркуші, Т. М. Барабаш, В. В. Білоуса, О. В. Воробей, О. В. В’язовченка,

В. П. Головіна, Р. С. Довбаша, О. С. Задорожнього, В. А. Журавля, О. В. Клименка, О. Є. Користіна, В. В. Лисенка, О. А. Марущака, О. П. Мілевського, Л. М. Лоневського, В. А. Некрасова, О. О. Сухачова, В. О. Фінагеєва, О. В. Халіна, Г. Л. Чигриної, Д. М. Чорного та ін.

Вказані науковці зробили вагомий внесок в теорію та практику розслідування кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, що слугувало підґрунтям для подальшого дослідження. Проте, окремої криміналістичної методики щодо досудового розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків розроблено не було, що й зумовлює необхідність додаткового, поглибленого й комплексного дослідження вказаної проблематики.

Вказані вище обставини зумовлюють актуальність обраної теми дослідження, її теоретичну та практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020), Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року (Указ Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023). Робота відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454), а також науково-дослідній роботі Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (державний реєстраційний номер №0116U006773).

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Одеського державного університету внутрішніх справ від 29 листопада 2022 р. (протокол № 15).

Метою дослідження є розроблення криміналістичних положень та практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення досудового розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено такі завдання:

– розкрити особливості формування методики розслідування ухилення від сплати податків;

– надати криміналістичну характеристику ухилення від сплати податків, а також встановити кореляційні взаємозв'язки й залежності між окремими її елементами;

– деталізувати обставини, що підлягають встановленню в кримінальному провадженні вказаної категорії;

– конкретизувати типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування ухилення від сплати податків та першочергові процесуальні дії

с
л
і
д
ч
о

– запропонувати шляхи взаємодії детективів БЕБ з іншими суб'єктами під час досудового розслідування ухилення від сплати податків;

– сформувати тактико-криміналістичні основи проведення СРД і ЗЗКП;

– висвітлити особливості проведення НСРД;

– з'ясувати специфіку призначення використання спеціальних знань і призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях про ухилення

Об'єкт дослідження – правовідносини, що виникають у діяльності органів досудового розслідування під час розслідування кримінальних п

р ***Предмет дослідження*** – досудове розслідування кримінальних я

р **Методи дослідження.** Для досягнення поставленої мети, виконання обумовлених нею завдань, забезпечення наукового обґрунтування результатів дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, які застосовуються в юридичній науці. Зокрема, *історико-правовий* та порівняльно-правовий – під час вивчення наукових поглядів учених на окремі проблемні питання виявлення та розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків (розділи 1–3), а також висвітлення особливостей розвитку методик розслідування окремих видів кримінальних правопорушень у сфері оподаткування (підрозділ 1.1); *формально-логічний* та *системно-структурний* – використані для формування структури криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень щодо ухилення від сплати податків (підрозділ 1.2); *системний* – з метою конкретизації способів вчинення, типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування та тактичних дій детектива щодо їх вирішення (підрозділ 2.2, розділ 3); *контент-аналізу* – використано в межах деталізації обставин, що підлягають встановленню в кримінальному провадженні вказаної категорії (підрозділ 2.1), а також розроблення шляхів взаємодії детективів зі співробітниками оперативних підрозділів та іншими суб'єктами, у тому числі під час проведення процесуальних дій (підрозділ 2.3, 3.1, 3.2); *логіко-юридичний* – використано в межах розгляду процесуальних особливостей використання спеціальних знань у кримінальному провадженні, залученні спеціалістів до розслідування, використання як доказів матеріалів отриманих за результатами проведення судових експертиз (підрозділи 3.1, 3.3); *моделювання* – у межах розкриття особливостей проведення СРД, НСРД та ЗЗКП (підрозділи 3.1, 3.2); *статистичний* – під час опрацювання показників, які характеризують результати розслідування ухилення від сплати податків (розділи 1–3); *соціологічні (спостереження, інтерв'ювання, анкетування)* – для узагальнення результатів анкетування й інтерв'ювання працівників правоохоронних органів, вивчення матеріалів кримінальних проваджень, матеріалів слідчої та судової практики (розділи 1–3). Використання вказаних та інших методів наукового пізнання здійснювалося у

п

о

д

взаємозв’язку з метою проведення всебічного аналізу, обґрунтування змістовних теоретичних висновків та практичних рекомендацій.

Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення 245 кримінальних проваджень, що були розглянуті судами впродовж 2015–2024 років з усіх регіонів країни; зведені дані анкетування 143 детективів Бюро економічної безпеки та 75 прокурорів у Вінницькій, Дніпропетровській, Київській, Кіровоградській, Житомирській, Хмельницькій, Львівській, Миколаївській, Одеській, Черкаській областях; статистичні й аналітичні дані Офісу Генерального прокурора України, МВС України, БЕБ, Державної судової адміністрації України; матеріали ДПС України, Держфінмоніторингу, Агентства з розшуку та менеджменту активів (АРМА), а також багаторічний досвід роботи автора в правоохоронній сфері.

Наукова новизна одержаних результатів. полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків, в умовах нині чинного кримінального процесуального законодавства та правозастосовної практики. У роботі обґрунтовано низку нових концептуальних положень, висновків і рекомендацій, зокрема:

вперше:

– запропонована криміналістична методика розслідування ухилення від сплати податків як видова, що ґрунтується на практиці діяльності органів досудового розслідування та включає у себе криміналістичну характеристику навмисних або ненавмисних дій порушень податкового законодавства платником податку, рекомендації щодо організації початкового етапу розслідування, напрями взаємодії інституцій сектору безпеки, алгоритм проведення окремих СРД, основних ЗЗКП, а також використання спеціальних знань, спрямованість і послідовність яких залежать від ситуацій розслідування;

– на підставі узагальнення правоохоронної практики, висвітлено механізм ухилення від сплати податків (вивільнення – перерахунок – розподіл – маскування – інтеграція грошової маси), у межах якого окреслено зміст технологій злочинної діяльності, що застосовують на етапах підготовки, учинення та приховування;

– на основі диференціації завдань початкового етапу розслідування упорядковано типові слідчі ситуації (залежно від характеру вихідної інформації; встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення; співпраці підозрюваного з детективом; ролі особи в механізмі злочинної діяльності; ступеня поінформованості зацікавлених осіб про перебіг і перспективи розслідування; обсягу зібраних доказів) та запропоновано порядок (програму) збирання стороною обвинувачення доказів ухилення від сплати податків шляхом проведення комплексу пов’язаних єдиним тактичним задумом СРД (огляд, обшук, допит, призначення експертиз), інших процесуальних дій та організаційних (контрольних) заходів;

– розроблений алгоритм дій слідчого щодо отримання та огляду документів, які містять охоронювану законом банківську таємницю: звернення слідчого з клопотанням про проведення такого ЗЗКП відповідно до КПК України, Закону України «Про банки і банківську діяльність» для отримання ухвали слідчого судді про надання дозволу з можливістю вилучення документів;
проведення огляду та аналізу руху грошових коштів по розрахунковим рахункам; призначення портретної експертизи з метою вирішення питань по встановленню осіб які здійснювали зняття коштів з рахунків в банкоматах; залучення спеціаліста; проведення обшуків та вилучення комп'ютерної техніки, мобільних телефонів; призначення подальших експертиз;

– обґрунтовано нормативно-правовий підхід урегулювання порядку отримання стороною обвинувачення доступу до банківської інформації шляхом проведення моніторингу банківських рахунків (ст. 269-1 КПК України) з метою розкриття кредитно-фінансовою установою, яка здійснює грошові розрахунки, акумулює грошові кошти та інші цінності, надає кредити та здійснює інші послуги за фінансовими операціями банківської таємниці стосовно своїх клієнтів, за наявності обґрунтованої підозри, що особа вчинила ухилення від сплати податків з використанням банківських послуг, або з метою розшуку чи ідентифікації майна, яке підлягає конфіскації або спеціальній конфіскації (запропоновано внести зміни й доповнення до законів України «Про оперативно-розшукову діяльність (1992 р.) та «Про банки і банківську діяльність» (2000 р.));

удосконалено:

– зміст, структурні елементи криміналістичної характеристики ухилення від сплати податків (предмет злочинного посягання; способи підготовки, учинення та приховування; слідова картина; відомості про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення передбачене ст. 212 КК України та злочинні групи), які слугують вихідними положеннями початкового та наступного етапів досудового розслідування, основою всебічного, повного та об'єктивного розв'язання тактичних завдань розслідування;

– теоретичні положення щодо розуміння взаємозв'язків слідової картини та способу вчинення кримінальних правопорушень, оскільки характер та їх локалізація безпосередньо визначаються діями винуватих осіб, які обирають учинені злочинні дії для вчинення нових, залишаючи криміналістично значущі відображення в документах та електронних носіях, дослідження яких має найвагоміше значення для встановлення ознак події кримінальних правопорушень і причетних до нього осіб;

– наукові положення, що визначають порядок взаємодії детективів БЕБ із ДАСУ, ДПА, Державною службою фінансового моніторингу України, Агентством з розшуку та менеджменту активів з метою обміну інформацією про ухилення від сплати податків, повернення податкових активів; проведення СРД, НСРД та ЗЗКП; надання технічної допомоги; накладення арешту на такі активи та їх конфіскації; виявлення, розшуку й управління активами;

– процедуру витребування документів, яка є одним із першочергових засобів кримінального процесуального доказування, що застосовується на початковому етапі досудового розслідування для отримання доказів або перевірки вже отриманих, що застосовується детективом шляхом направлення письмового запиту (звернення) у порядку, передбаченому КПК України, до державних органів, органів місцевого самоврядування із вимогою про надання документів або їх копій, завірених у встановленому порядку, чи інформації та отримання відповіді на нього;

дістало подальшого розвитку:

– характеристика способів – злочинних механізмів (технологій) ухилення від сплати податків: несплата або несвоєчасна сплата податків до бюджету; неподання документів, пов'язаних із їх обчисленням та сплатою до бюджетів (податкових декларацій, розрахунків, бухгалтерських звітів і балансів тощо); приховування об'єктів оподаткування, заниження цих об'єктів; заниження сум податків, зборів (обов'язкових платежів); приховування факту втрати підстав для одержання пільг з оподаткування; подання неправдивих відомостей чи документів, що засвідчують право фізичної особи на податкову соціальну пільгу; проведення сумнівних експортних операцій; реєстрація підприємств із залученням підставних осіб, які здійснювали реєстрацію (перереєстрацію) таких суб'єктів господарювання;

– наукове бачення найбільш ефективних НСРД (аудіо-, відеоконтроль особи; зняття інформації з електронних комунікаційних мереж – контроль за телефонними розмовами, зняття інформації з каналів зв'язку; зняття інформації з електронних інформаційних систем без відома її власника, володільця або утримувача; обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; моніторинг банківських рахунків), які потребують здійснення під час встановлення фактів та розслідування ухилення від сплати податків, з визначенням організації проведення та легітимізації отриманих результатів;

– рекомендації щодо виявлення, огляду, вилучення та забезпечення збереження документів й інших матеріальних носіїв інформації на підставі проведення комплексу СРД (обшук, огляд, допит, одночасний допит двох чи більше допитаних осіб, призначення експертиз), тимчасового доступу до речей і документів (глава 15 КПК України), арешту майна (глава 17 КПК України), витребування документів, висновків ревізій та актів перевірок (відповідно до ч. 2 ст. 93 КПК України);

– розширення повноважень слідчого (детектива) шляхом внесення доповнень до КПК України в частині: надання права призначати ревізії та перевірки у порядку, визначеному законом у кримінальних правопорушеннях щодо нанесення збитків державі (ст. 40); надання повноважень за погодженням з прокурором звертатися до слідчого судді в порядку, передбаченому ст. 246, 248, 249 КПК України, для винесення ухвали про моніторинг банківських рахунків (ст. 269-1);

– тактичні прийоми допиту посадових осіб контрольно-ревізійних органів (відповідного працівника ДПА, ДАСУ), з приводу: обставин проведення перевірки, положень акту (аналізу); з'ясування та роз'яснення окремих технологічних процесів ухилення від сплати податків, розшифровці документів податково-бухгалтерського обліку, рахунків й окремих цифрових записів; спростування правової позиції суб'єкта господарювання;

– порядок залучення до кримінального провадження спеціалістів різного профілю (податківців, бухгалтерів, аудиторів, ревізорів, економістів та ін.) для отримання необхідних консультацій, а також призначення судових експертиз (економічної, почеркознавчої та технічної документів, комп'ютерної техніки та програмних продуктів та ін.) на основі результатів проведених ревізій та інших перевірок, що надає змогу правильно поставити запитання експертові, визначитися з призначенням інших видів експертиз або надати рекомендації щодо проведення процесуальних дій, спрямованих на виявлення, вилучення та дослідження предметів і документів з ознаками речових доказів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й обґрунтовані в дисертації теоретичні положення, висновки та рекомендації впроваджено й надалі може бути використано у:

– *практичній діяльності* органів досудового розслідування – у процесі розроблення та вдосконалення відомчих нормативно-правових актів, методичних розробок з питань розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків, а також під час проведення занять у системі службової підготовки слідчих підрозділів;

– *освітньому процесі* – для підготовки лекцій, посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з криміналістики, кримінального права, кримінального процесуального права, оперативно-розшукової діяльності, а також при проведенні різних видів занять із відповідних дисциплін у процесі підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю 081 «Право» та в системі підвищення кваліфікації працівників системи МВС України;

– *науково-дослідній роботі* – для подальшого дослідження проблем та розроблення криміналістичних положень і рекомендацій з питань розслідування кримінальних правопорушень щодо підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані в дослідженні, оприлюднено у виступах автора на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави» (м. Одеса, 22 березня 2023 р.); «Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України» (м. Одеса, 13 жовтня 2023 р.); «Кібербезпека в Україні: правові та організаційні питання» (м. Одеса, 17 листопада 2023 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (270 найменувань на 28 сторінках) та трьох додатків на 18 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 258 сторінок, з яких обсяг основного тексту – 197 сторінок.

СПИИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Григоращенко О. В. Ухилення від сплати податків: економіко-правовий аналіз. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Ч. 1. С. 241–245. DOI :https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.1.37
2. Григоращенко О. В. Актуальні питання щодо необхідності залучення фахівців на досудовому розслідуванні у справах про ухилення від сплати податків. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 1. С. 54-58. DOI :https://doi.org/10.32850/sulj.2023.1.9
3. Григоращенко О. В. Міжнародний досвід розслідування кримінальних проваджень, щодо протиправної діяльності, спрямованої на ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). *Держава та регіони*. Серія: Право. 2023. № 2 (80). С. 216–220. DOI https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.2.38
4. Григоращенко О. В. Ухилення від сплати податків: початок досудового розслідування, першочергові дій, основні напрямки роботи органу досудового розслідування. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* 2023. № 2 (101). С. 185–193. DOI: https://doi.org/10.32631/v.2023.2.17.
5. Григоращенко О. В. Щодо виявлення та документування злочинів пов'язаних з ухилення від сплати податків, у сфері екологічного оподаткування та визначення їх підслідності. *Юридичний вісник*. 2023. № 4. С. 177–183. DOI :https://doi.org/10.32782/yuv.v4.2023.23
6. Григоращенко О. В. Актуальні питання щодо протиправної діяльності, спрямованої на ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) щодо гуманітарної допомоги у вигляді транспортних засобів під час дії воєнного стану в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 683–686. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/169
7. Григоращенко О. В. Актуальні питання отримання неправомірної вигоди службовими особами Державної податкової служби Україні за невжиття заходів до фізичних осіб підприємців по ухиленню від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). *Науковий юридичний журнал*. 2024. № 3. С. 84–90. DOI: https://doi.org/10.32782/ln.2024.22.3.13
8. Григоращенко О. В. Актуальні схеми щодо ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) у сфері будівництва та невжиття

заходів посадовими особами ДПС України. *Право і суспільство*. 2024. № 2. С. 426–432. DOI: https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.60

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Григоращенко О. В. Ухилення від сплати податків теоретико-правовий аспект. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави*: матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 22 берез. 2023 р.). Одеса: Одес. держ. ун-ту внутр. справ, 2023. С. 311–313.

10. Григоращенко О. В. Залучення фахівців на досудовому розслідуванні у кримінальних провадженнях про ухилення від сплати податків. *Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Одеса, 13 жовт. 2023 р.). Одеса: Одес. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 191–194

11. Григоращенко О. В. Питання доказування в кримінальних провадженнях, щодо протиправної діяльності, спрямованої на ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). *Кібербезпека в Україні: правові та організаційні питання*: матеріали міжн. наук. практ. конф. (Одеса, 17 листоп. 2023 р.). Одеса: Одес. держ. ун-ту внутр. справ, 2023. С. 47–49.

12. Григоращенко О. В. Залучення фахівців на досудовому розслідуванні у кримінальних провадженнях про ухилення від сплати податків. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави*: матеріали XVI міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Одеса, 29 берез. 2024 р.). Одеса: ОДУВС, 2024. С. 170–173.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотно, з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті публічної презентації наукових результатів дисертації Григоращенко О.В. і повноти публікації основних результатів дослідження.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Григоращенко Олександра Вікторовича** на тему «Досудове розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків: теорія та практика».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Григоращенко О.В. відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування

рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

3. Рекомендувати дисертацію Григоращенко О.В. на тему «Досудове розслідування кримінальних проваджень про ухилення від сплати податків: теорія та практика» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Головуюча на засіданні
Т.в.о. завідувача кафедри кримінального процесу та
криміналістики факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Одеського державного університету
внутрішніх справ МВС України
кандидат юридичних наук
майор поліції **Олена МАРЧЕНКО**